

EL MESTRE PERE RIGAU

ANIVERSARI DE TRASCENDENT SIGNIFICACIÓ

En la vida del nostre poble hi han efemèrides que mereixen rememorar-se per l'evident importància que inclouen i perquè ens donen significativa mesura dels valors sorgits de la nostra col·lectivitat.

Aquest és el motiu del comentari que anem a exposar en les planes del Llibre de Festa Major, compendi de la vida torroellenca, relacionat amb una personalitat desapareguda, de positiva i transcendent significació per la nostra vila. Ens referim a l'escaença del cinquantè aniversari de la mort del mestre Pere Rigau, ocorreguda en la nostra vila el dia 20 de gener de l'any 1909.

Es un deure recordar aquest aniversari —mig segle és una distància remarcable en el temps de la vida humana— i rendir homenatge a la memòria del que fou en vida un torroellenc preclar i una de les grans figures del nostre passat musical. Potser podrà semblar excessivament reiterativa la constant dedicació que manifestem per aquests temes; no obstant, creiem necessari, per un lògic sentiment de reconeixença, mantenir un culte constant de devoció envers les figures vilatanes que per les seves activitats enaltiren el nom de Torroella. Pere Rigau és sens dubte un dels més destacats representants d'aquest conjunt de valors locals que han contribuït a que el nom de Torroella fos conegut i apreciat dins el camp artístic.

En el mes de gener d'aquest any, amb motiu d'escaure l'aniversari que ens referim, la premsa de Barcelona i de Girona va publicar un comentari sobre el cinquantè aniversari de la mort del mestre Pere Rigau, així com l'emissora «Radio Nacional» de Barcelona una emissió radiofònica especial, enaltint de manera destacada la vida i l'obra artística de nostre coterrani. Si aquesta commemoració, excedint el clos limitat del nostre ambient vilatà, va captar l'interès dels elements rectors en l'estudi del nostre passat musical, amb més motiu hem de venir nosaltres torroellencs a recordar la figura del mestre Pere Rigau al complir-se mig segle de la seva mort, temps suficient per a poguer apreciar amb just anàlisi el valor efectiu de la seva obra.

Abans d'intentar aquest propòsit, es necessari però conèixer la vida i personalitat moral d'aquest autor i l'ambient de la seva època, per deduir-ne les reaccions que l'estimularen a emprendre les seves activitats artístiques.

Ens hem de situar cronològicament en l'època post-venturiana, quan la sardana restaurada per la genial concepció de Pep Ventura evolucionava per camins erronis i perillosos, perdent la seva gràcia autòctona, desnaturalitzant-se sota l'influència de fatals desviacions que amenassaven la seva vida, greument compromesa pel desconeixement general del seu pur valor etnofònic.

Com diu un prestigiós historiador de la sardana: «En aquell temps els compositors es deixaven impressionar per la constant invasió de música que, traspasant el Pirineu, s'infiltrava a les comarques gironines amb abundor de

temes de polca o pas-doble, completats amb la utilització de temes de les òperes o sarsueles més conegudes d'aquella època, que desnaturalitzaven el valor musical de la sardana». Vegeu com ho comenta un cronista de l'any 1871 al descriure les festes de Barcelona dedicades a celebrar la diada de la Mare de Déu de la Mercè, patrona de la ciutat: «La sardana és una de les coses que se'ns fan malbé, si no ens apremem a posar-hi remei, amb la influència predominant dels balls francesos i dels retalls de les òperes italianes. Un programa d'una ballada de sardanes, per mostra, dirà prou pels títols, quin és l'estat de la música sardanista: *Norma*; *La Linda del Perú*; *Faust*; *I due Foscari*; *La Marsellesa*; *La Fandola*». El cronista acaba diguent: «Ara que s'ha fet un bon aplec de cançons de la terra, no hi haurà una bona ànima que salvi la sardana de la malvestat que l'amenaça?».

PERE RIGAU
1868 - 1909

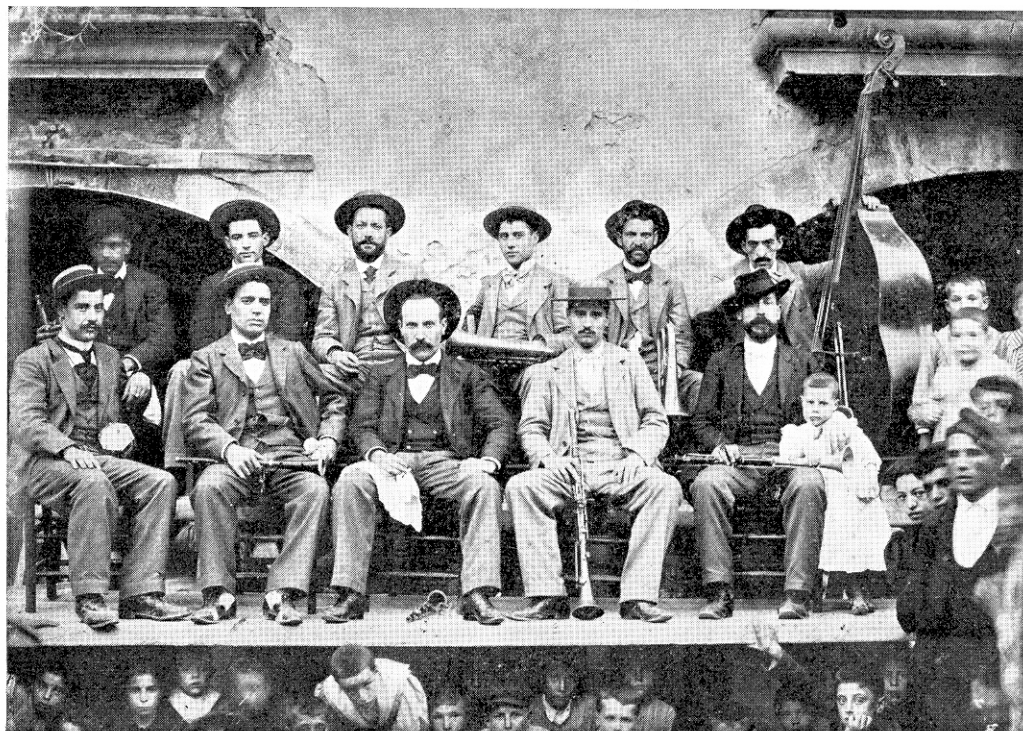
Pere Rigau fou un dels artistes clarividents que es preocupà per a deslliurar-la d'aquest falç camí emprés, dedicant-se plenament a cultivar i mantenir el color local, la genuïna expressió i la gràcia característica de la sardana empordanesa, segons ens fou llegat pel geni reformador Pep Ventura. Per aconseguir aquesta rectificació, Pere Rigau hagué de lluitar no solament enfront dels pseudo-professionals que la dominaven i tan equivocadament la dirigien, sinó inclús en contra de la ignorància del poble la sensibilitat artística del qual es trobava maleducada, com hem dit, per les sardanes que llavors imperaven.

Amb una conseqüència i una força de voluntat sols privilegi dels artistes segurs de la seva missió, Pere Rigau va lluitar durant temps per a fer renéixer el veritable sentit de la sardana fins que la seva obra va imposar-se i amb ella la causa de la dignificació de la nostra dansa. Així ho reconeix una autoritat com l'escriptor Aureli Capmany en el seu llibre «La dansa a Catalunya»: «La més forta de les anelles que uneixen el passat de Pep Ventura amb la present renaixença és completada per l'obra, ben estimable, de Rigau, Agramont, Gich, etc.» La revalorització doncs, d'aquestes grans personalitats del nostre passat musical, ha de servir per ensenyar a la present generació de sardanistes, que des de la creació venturiana fins a principi de segle que fou quan es va iniciar el renaixement musical autòcton, existeix una obra positiva, d'incalculable mèrit, que va contribuir poderosament a la consolidació i a l'extensió de la sardana i a la vegada va ésser l'indispensable pas de transició envers l'obra dels autors contemporanis tan fecunda en produccions dels més variats estils.

Finalment, com a cloenda del nostre comentari de recordança del mestre Pere Rigau, exposem unes notes de caràcter biogràfic.

* * *

Pere Rigau va néixer a la vila de Torroella de Montgrí, el dia 29 de de-

La cobla «ELS MONTGRINS», fundada per Pere Rigau, en un retrat de l'any 1897.

La composaven els següents músics. Primer rengle: Pere Rigau (Director); Josep Forcada; Josep Mas; Manel Sánchez; Enric Vallespi. Segon rengle: Pere Lleonsi; Martí Vidal; Sisó de Cornellà; Rogeli Rigau; Lluís Culi; Niset Geli.

sembre de 1868. Al mateix temps que entrava a l'escola, va començar els estudis de solfeig amb Pere Albert, director de la cobla «El Barretó», fundada pel pare del nostre biografiat. Més tard rebé lliçons de Mossèn Marcell, vicari i organista de la Parròquia. Amb tot, aquests no van fer més que iniciar-lo, puix que el veritable mestre de Rigau fou el prestigiós músic Joan Carreras Dagàs, el qual va trovar en l'alumne una intuïció musical remarcable.

A l'edat de dotze anys, entrava a formar part de la cobla del seu pare. Hi tocava el violí i dirigia l'orquestra en els concerts i serenades; en les sardanes tocava el flaviol. Amb motiu de voler ampliar i rejoyenir la cobla, sorgiren diferències entre pare i fill, i aquest, que s'havia guanyat la confiança dels músics, quedà dirigent absolut de la corporació renovant-la a fons i batejant-la de nou amb el nom típic de cobla «Els Montgrins».

La primera sardana que va compondre Pere Rigau tenia per nom «Esmeralda»; però una de les produccions amb que Rigau donà proves de la seva personalitat fou amb la titulada: «La nina migranyosa». D'ella es pot afirmar que arrenca el seu classicisme; les melodies sostretes del fons de l'ànima popular, profundament empordanesa.

Es succeeix la producció de Pere Rigau amb intensitat pròpia d'un artista de gran inspiració que culmina en les seves obres famoses: «La bola de neu» i «L'Arc de Sant Martí» entre altres composicions de gran relleu musical.

Estrenada per la Festa Major de Caldes de Malavella «A la voreta del Ter», un important periòdic de Barcelona publica un fervorós elogi de l'autor citant la seva obra com un exemple a seguir per a exclure de la sardana el mal gust que imperava en aquella època.

Un altre fet importantíssim en la vida de Pere Rigau és que quan el mestre Brerón treballava en la seva famosa òpera «Garín», es dirigí al compositor de Torroella demanant li algú motiu de les seves sardanes per inspirar-se i Rigau va enviar-li la sardana «Records del Montgrí».

Finalment, Pere Rigau com a instrumentista fou un flaviolaire insuperable; amb aquest primitiu i simple instrument era considerat un veritable concertista. Les seves sardanes «Tor fent lo niu» i «La cançó de l'ocellet» són dues sardanes de flaviol, dites de lluyment, que ell mateix es va compondre, i el secret d'interpretació de les quals va desaparèixer junt amb el seu brillant autor i intèrpret.

Seria molt extens volguer detallar els diferents aspectes de la personalitat artística del mestre Pere Rigau; home d'una activitat i d'un dinamisme intens; director de gran temperament i forta energia, organitzador de tota mena de manifestacions musicals. La seva fama i el prestigi de que gaudia era ben merescuts pel mèrit indiscutible de la seva personalitat.

Quan més esperançador es prometia el fruit de les seves intenses activitats, ben jove encara, Pere Rigau moria en la nostra vila a principi de l'any 1909, ara ha fet cinquanta anys. La seva obra i el seu record però no han mort, sinó que perduren en el temps amb la perennitat que sols aconseguixen els esperits selectes.

PERE CASTELLS